

Seramik Dünyama Hoş Geldiniz

Merhaba... Küçükken toprakla oynamayı çok severmişim. Toprağa çukurlar açmak, tepeler, kuleler, tüneller yapmak çok ilgimi çekermiş. Çekermiş diyorum çünkü doğrusu ben pek hatırlamıyorum, bunları annem babam anlatıyor. Evimizin bahçesinde saatlerce toprakla oynamışım. Sonra çamuru keşfetmişim. Evimiz kısa sürede çamurdan yaptığım tabak çanaklar, minik hayvanlarla dolmuş. Bunları pencerenin önüne diziyordum. Güneşte kaldıklarında bazıları çatlıyor ya da parçalanıyormuş. Ama ben bıkmadan yenilerini yapıyordum.

Okula başladıktan kısa bir süre sonra çok güzel bir şey oldu. Öğretmenimiz bizi yepyeni, eğlenceli ve öğretici bir dünyayla tanıştırdı: Seramik dünyası. Herkes aynı fikirde mi bilmem ama ben bu dünyayı çok sevdim.

İlk dersi hiç unutmuyorum. Öğretmen hepimizin önüne birer parça çamur koydu. Bu çamurun kil olduğunu söyledi. "Dokunun ve neler hissettiğinizi anlatın" dedi. Yavaşça dokundum. Islak ve soğuktu. Sanki içinde kum tanecikleri vardı. Kolay şekil alıyordu. Sonradan öğrendiğime göre bu çamurun adı şamotlu kilmiş. Kum tanecikleri olduğunu düşündüklerim de ufalanmış pişmiş seramikmiş.

Şamotlu kil, seramiğe yeni başlayanlar için çok uygun bir malzeme. Bunun nedenini açıklamak için size biraz daha bilgi vermem gerekiyor. Kilden yaptığımız şeylerin

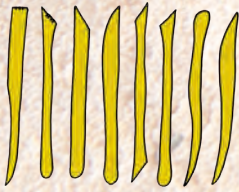
üzerinde çalışmaya devam edebilmemiz için kurumaları gerekir. Kil kururken su kaybeder. Su kaybettikçe de sertleşir. Rengi koyulaşır ve hacmi azalır. Yaptığımız şey iyice kuruduktan sonra çok yüksek sıcaklıkta ısı verebilen özel fırınlarda pişirilir.

Roger Charity - Getty Türkiye

Çalışmaya başlamadan önce ne yapacağımıza karar veriyoruz. Örneğin ben tabak yapacağım, arkadaşım da kâse. Sonra uygun miktarda kili tezgâhın üzerine koyuyoruz.

Ebeşuar
takımı

Sünger

Merdane

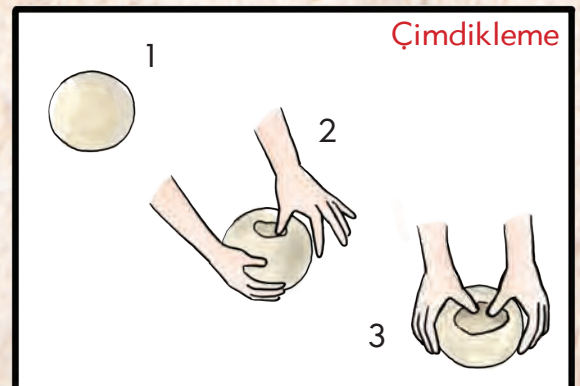

Kilin içinde su ve hava bulunur. Pişirme sırasında su ve hava kilden ayrılır. Bu nedenle içinde gözenekler olur. Bu gözeneklerin olmaması kilin çatlamasına ya da kırılmasına yol açar. Benim yaptığım şeyler arasında da çatlayanlar ve kırılanlar oldu. Öğretmenimiz bunun seramikle uğraşan herkesin başına geldiğini söyledi. Fırınlama aşamasında hep sabırsızlanırım. Bir an önce yaptıklarımı görmek isterim. Hepsini sağlamsa çok sevinirim.

Şamotlu kilden başka kil çeşitleri de vardır. Bunlardan biri kırmızı kildir. Bu kilin rengi kırmızımsı kahverengidir. Bunun nedeni içerdiği demir oksittir. İçinde bu mineralden

Kili kesmek için burada gördüğünüz gibi tel, şekil vermek için de ebeşuar adı verilen uç kısımları farklı şekillerde olan ahşaptan aletler, merdane, sünger gibi pek çok şey kullanıyoruz. Bana sorarsanız en önemli aletimiz ellerimiz, parmaklarımız!

ne kadar çok varsa kilin rengi o kadar kırmızıya yakın olur. Kırmızı kile şekil vermek şamotlu kilden daha kolaydır. Ancak kırmızı kilin fırınlanırken çatlama ya da kırılma olasılığı daha yüksektir. Peki kile nasıl şekil verilir? Bunun da teknikleri var. En basit olanında, bir miktar kil top haline getirilir. Sonra başparmakla bu topun ortasına bir çukur açılır. Diğer parmaklar da kullanılarak bu çukur genişletilip derinleştirilir. Kil topu sonunda bir kâseye dönüşür. Bu tekniğin adı çimdiklemedir.

Çimdikleme

Thinkstock

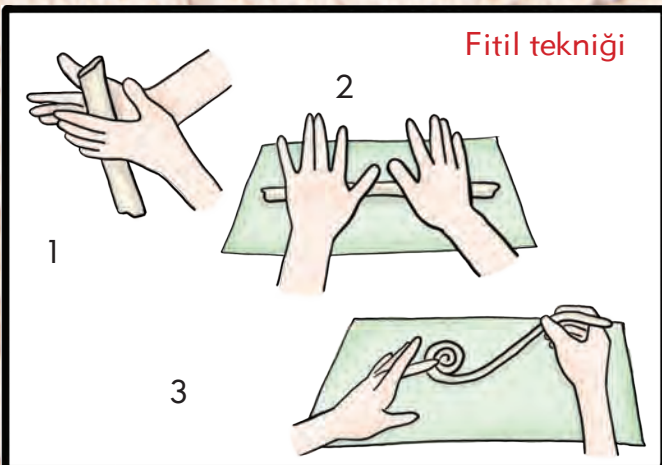

Seramik çarklarını görmüşsünüzdür. Bu çarklarda çalışmak başlangıçta zordur. Çünkü çark dönerken aynı anda ellerinizle kili şekillendirebilmeniz gerekir. Baştan anlatayım. Önce bir miktar kil çarkın tam ortasına yerleştirilir. Sonra çark döndürülür. Kil ıslatılır ve elle üzerine hafifçe bastırılır. Böylece kil inceler ve şekil değiştirir. Kile istediğiniz şekli verebilmek biraz deneyim gerektirir.

Bir diğer teknik fitil tekniğidir. Kil yuvarlanarak çok sayıda top yapılır. Sonra her bir toptan ince uzun fitiller oluşturulur. Fitillerden biri merkezden başlanıp kendi etrafına sarılarak daire şeklinde bir taban oluşturulur. Sonra bu tabanın üzerine diğer fitiller sarılarak bir tabak yapılır. Elbette tabaktan başka şeyler de yapmak mümkün.

Gelelim fitillerin nasıl birleştirileceğine. Fitillerin birleştirileceği yerlere çentikler açılır. Bu çentiklere kil ve su karışımı olan balçık sürülür. Çentik açılan, balçık sürülen ve birleştirilen yerler hem parmaklarla hem de ebeşuar adı verilen aletler yardımıyla kaynaştırılır ve düzeltilir. En sonunda süngerle düzeltmeler yapılır.

Üçüncü teknikse plaka tekniğidir. İlk olarak büyük bir kil topu hazırlanır. Kil topu merdaneyle açılır. Sonra kesme teli yardımıyla ince plakalar kesilir. Bu plakalardan kalemlik ya da kutu benzeri eşyalar yapılabilir. Bunun için hazırlanan plakaların kenarlarına çentikler açılıp buralara balçık sürülerek birleştirilir. Baştan ne yapılacağını iyi düşünmek, önceden çizim ve ölçüm yapmak, hatta model hazırlamak işleri kolaylaştırır.

Kilden yaptığım şeyleri süslemeyi çok severim. Ben genellikle fırınlama işleminden önce kırmızı kille yaptıklarımın üzerine şamotlu kille desen yaparım. Sağdaki fotoğrafta fitil tekniğiyle hazırladığım ve üzerine şamotlu kille desenler yaptığım tabağı (solda) ve çarkta şekillendirdiğim kâseyi görüyorsunuz. Bu kâseyi sırlama denilen teknikle kaplayıp halama hediye edeceğim. Yani biraz daha işim var. Kâseyi fırça kullanarak mavi sırla birkaç kat boyayacağım. Sonra kâse fırınlanacak. Sonuçta ortaya capcanlı, cam göbeği rengi bir kâse çıkacak.

Ben bu üç tekniği de kullanırım. Çimdikleme tekniğiyle kâseler, saksılar; fitil tekniğiyle tabaklar, hayvanlar; plaka tekniğiyle panolar, evler yaparım. Bunları süslerim de. Seramikle uğraştıkça farklı beceriler kazandığımı düşünüyorum.

Tuğba Can

Çizim: Pınar Büyükgöral

Zemin Görseli: Gallo Images - Neil Overy / Getty Türkiye